

6.8 (11/9/85)

Από τις μεγάλες στιγμές του φετινού φεστιβάλ του Σάλτσμπουργκ: Η Αγνή Μπάλτσα και ο Χοσέ Καρέρας σε μία σκηνή από την «Κάρμεν» του Μπιζέ

Στό εκεί φεστιβάλ Η Αγνή Μπάλτσα πρώτη μορφή στο Σάλτσμπουργκ

Πλούτος μουσικών εκδηλώσεων
με διάσημους καλλιτέχνες

Τέλειωσε πριν λίγες μέρες το φετινό καλοκαιρινό φεστιβάλ του Σάλτσμπουργκ, που διήρκεσε από τις 26 Ιουλίου μέχρι την 1η Σεπτεμβρίου. Όπως κάθε χρόνο, το παγκοσμίου φήμης αυτό φεστιβάλ της μουσικής (κυρίως) συγκέντρωσε πολλές χιλιάδες θεατών και άκροατον από κάθε γωνιά της γης, σε σημείο που η εξασφάλιση ενός εισιτηρίου να είναι καθήκον.

Και αυτό ακριβώς είναι το κριτήριο των μεγάλων και πετυχημένων φεστιβάλ, το γεγονός δηλαδή ότι εξασφαλίζουν από πολύ ναυτερά από την τέλει του μια άθροια προσέλευση κοινού, που ξέρεi ότι, όπως οδήγησε, οι εκδηλώσεις του φεστιβάλ θα είναι υψηλής ποιότητας. Από την άλλη μεριά και για τους καλλιτέχνες η επιτυχία στο φεστιβάλ αυτό αποτελεί τίτλο τιμής. Φέτος, με υπερηφάνεια μπορούμε να το πούμε, η καλλιτεχνία που ξεχώρισε στο Σάλτσμπουργκ ήταν η Αγνή Μπάλτσα, κυρίως σάν πρωταγωνίστρια της «Κάρμεν», αλλά και με άλλες εμφανίσεις της.

Το φεστιβάλ, όπως κάθε χρόνο, είχε καθημερινές εκδηλώσεις σε έξι διαφορετικές αίθουσες, εκδηλώσεις υψηλού καλλιτεχνικού επιπέδου, που γίνονταν από τις πρωινές μέχρι τις βραδινές ώρες. Να σημειωθεί, ότι πέρα από τις επίσημες εκδηλώσεις υπήρχε και πληθος άλλων, αδειολογών κι αυτών. Μεγάλα όνομα μαστρών σαν του Καραγιάν, του Μόσσελ, του Λίντερ, του Λεβάν και του Αμπτον, μαζί με πάρα πολλά άλλα, έδιναν την εξασφάλιση της επιτυχίας.

Για τα αρχαία, βυζαντινά και νεότερα Η συντήρηση έργων τέχνης σε απογοητευτικό επίπεδο

Ελλειψη επαρκών σπουδών και κατάλληλου προσωπικού

Τό έτος 1985 θεωρήθηκε κατ' έσοχή πολιτιστικό εορταστικό, με τις εκδηλώσεις των 2300 χρόνων της Θεσσαλονίκης και αυτές της Αθήνας - πολιτιστικής πρωτεύουσας της Εύρωπης. Οι εορτασμοί, όμως, σταμάτησαν, στη Θεσσαλονίκη, στη θεωρία, αν κρίνει κανείς, από την έλλειψη σεβασμού, που παρατηρείται, στις πολιτιστικές μας ρίζες.

Μιλώντας για Ελλάδα, και κυρίως, σε συνδυασμό μ' αυτήν, για πολιτιστικές εκδηλώσεις, είναι φυσικό να περιμένει, κανείς, ιδιαίτερη φροντίδα και προβολή του παρελθόντος, το οποίο, αναμφισβήτητο, αποτελεί την ξεχωριστή ταυτότητα, για παγκόσμια αναγνώριση της χώρας.

Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός, όμως, που θα έπρεπε κύρια να μνημονεύεται και να στηρίζεται να αποτελεί το κέντρο των εκδηλώσεων, παραμελήθηκε από ξένα, δανεικά στοιχεία. Κακές απομιμήσεις έφευ επικράτησαν. Ακτινές λήψεις, πυροτεχνήματα, λαϊκιστικά θεάματα βασισμένα σε ξενόφερτα ή πανηγυρτζήσια προγράμματα, μοιράθηκαν τον προϋπολογισμό των εκδηλώσεων, με ελάχιστες λαμπρές εξαιρέσεις.

Ποτάσο, το «επίχριομα» δεν αρκεί, πλέον, για να καλύψει τις βασικές πολιτιστικές ανάγκες της χώρας, του λαού. Χωρίς αυτό να σημαίνει, βέβαια, ότι πρέπει να περιορισθούν οι μορφές ψυχαγωγίας των εκδηλώσεων, θα ήταν πολύ σημαντικό, να γίνει κάποια αντίληψη ή αλλαγή του πνευματικού επιπέδου των Ελλήνων, αλλά και η ανάγκη δημιουργίας πολιτιστικών υποδομών.

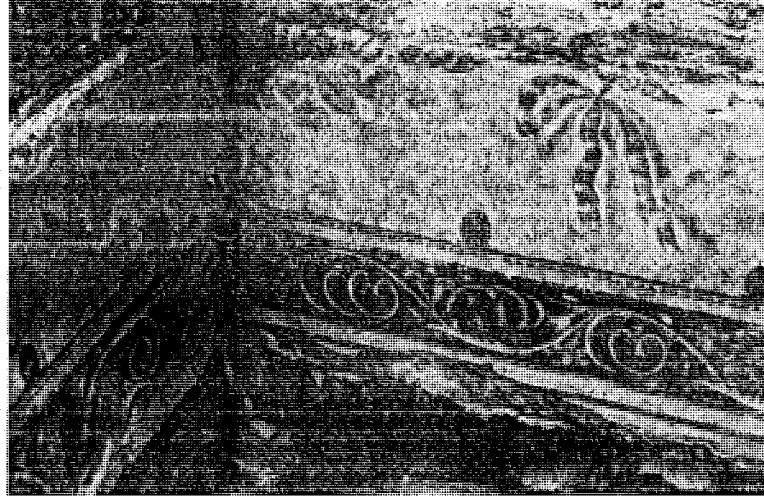
Η συντήρηση
Η συντήρηση ιστορικών και αξιόλογων ευρημάτων, αποτελεί έναν ειδικό, πολύπλοκο και σημαντικό τομέα, που στη χώρα μας, την τόσο εξέχουσα στη γενικότερη ιστορία των ανθρώπων, δεν υπάρχει. Η τουλάχιστον, υπάρχει μόνο στη χαρτιά προσλήψεις υπαλλήλων.

Και αυτό συμβαίνει, διότι δεν κρίνεται αναγκαία, όπως φαίνεται, από τους αρμόδιους φορείς, η δημιουργία κατάλληλων σχολών, ανωτάτων ή ανώτερων, σε αντίθεση με το εξωτερικό, όπου η συντήρηση, το μωλιστα ή εξειδικευμένη σταυς διάφορους τομείς της, είναι αποτέλεσμα ειδικής παιδείας.

Στην Ελλάδα, κάποιες μέσες ιδω-

και νεωτέρων χρόνων, εξημερεύονται από 300 (περίπου) άτομα σ' όλη την Ελλάδα, μεταξύ των οποίων, ελάχιστοι είναι με ειδικές σπουδές στο εξωτερικό, (Ιταλία, Αγγλία, Γαλλία), 50 (περίπου) άνθρωποι των μέσων σχολών και οι υπόλοιποι εμπειρικοί με πενταετή προύπηρεση.

Στοιχειώδης
Για την κατάσταση που επικρατεί

Αρχαίος τάφος με ψηφιδωτό, στη Βιθυνία. Η συντήρησή του άνωκεται πρώτον, στην έλλειψη και

σήμερα στον τομέα, συζητήσαμε με τον κ. Δ. Καπιδώνη, συντηρητή στο αρχαιολογικό μουσείο Θεσσαλονίκης από πενταετίας και με γενικότατη ένασχόληση 16 χρόνων στο είδος.

— Ποιες είναι, άρα, οι βασικές ανάγκες σε συντηρητές και πως καλύπτεται η έλλειψή τους;

— Ενδεικτικό αριθμό θα αναφέρω, όσον αφορά το μουσείο Θεσσαλονίκης, για την κάλυψη των αναγκών

νίκης, του Κιλκίς, της Χαλκιδικής και της Πιερίας. Δεν υπάρχουν συνεργεία, ούτε εξειδικευμένοι εργάτες, οι οποίοι απασχολούνται περιστασιακά, αλλά είναι πολύ φυσικό, αφού δεν υπάρχουν οι ειδήμενες που θα τους εκπαιδεύσουν. Αλλωστε, πρώτος στόχος είναι να αποκτηθεί ειδήμενες, των οποίων η έλλειψη και οι μεγάλες ανάγκες, οδηγούν στη λύση των βασικών και όχι ολοκληρωμένων συντηρήσεων, στα διάφορα

τόμους της τοιχογραφίας και η κόλλα που συνδέει αυτά με την τοιχογραφία, είναι αντίθετη από αυτήν της στερέωσης των χρωμάτων, για να σταματήσει το διαλυτικό στην επιφάνεια του χρώματος.

— Αν η επιφάνεια, είναι μεγάλη, τεμαχίζεται σύμφωνα με την παράσταση, και, με δοσμένες λόμες, εξοχεύονται στο υπόστρωμα της τοιχογραφίας, για αποκόλληση του κονιάματος. Κατόν, η τοιχογραφία,

πώς θα μπορούσε να μετρηθεί, για να γίνει η κατάλληλη προετοιμασία του υπόστρωματος; Ετσι, έχουμε μπροστά μας δύο όρετρα τοιχογραφία που μάλιστα το τελέρο. Αφού γίνει υπόστρωμα κονιομετός κολλώμε πάνω, σ' αυτό το χρώμα.

— Στο ψηφιδωτό άφαιρεται το πίσω κονίαμα, όπως, και μένον μόνο οι ψηφίδες ανάποδα κολλημένες στο πανιά, που έχουν τοποθετηθεί στην πρόσψη. Αφού καθαρισθούν οι ψηφίδες, γίνονται τελέρα και γεμίζεται το πίσω μέρος των ψηφιδωτών με λεπτό κονίαμα που εισέρχεται και στα χωρίσματα των ψηφιδωτών, δημιουργώντας την όλη αισθητική εικόνα, που συμπληρώνεται με διάφορες μικροεργασίες, να παράδειγμα γραμμικών και επαναλαμβανόμενων σχεδίων, όπως μαϊνάρων, τα οποία γίνονται πάνω στο κονίαμα με αλχηρά όντικειμενο. Της περισσότερες φορές μένει ως έχει, ακολουθώντας τους νέους κανόνες που δίνουν και τις τοιχογραφίες. Αυτό θα μπορούσε να πούμε ότι είναι τα βασικά στοιχεία της τεχνικής της συντήρησης, χωρίς να σημαίνει αυτό, ότι εξακολουθεί το θέμα, με τις πάμπολλες επί μέρους δυσκολίες.

Η τεχνική
— Μήπως θα μπορούσατε να μας δώσετε μία εικόνα για τη δουλειά της συντήρησης, στις τοιχογραφίες και τα ψηφιδωτά;

χαρίζεται και κωδεταί, για να μεταφερθούν τα κομμάτια, τοποθετημένα σε ξύλινο τελέρο, στο έργοστη. Στο σημείο αυτός επαφής για την ακριβή επανατοποθέτηση, για την οποία, αναλόγως του πάχους, έννετα, μετά την τοποθέτηση της στο ξύλινο τελέρο. Αφού γίνεται στερέωση του κονιάματος στην πίσω πλευρά, κολλώνται και εκεί πανιά.

— Διάφορες τεχνικές και παραλλαγές υπάρχουν στη συντήρηση τοιχογραφιών, όπως η μη χρησιμοποίηση τελέρου στην επανατοποθέτηση, παρά χρήση κονιάματος στην πίσω πλευρά και στήριξη με θύματα σε γωνίες και σημεία φθοράς, ή η Ιταλική τεχνική του στρόπου. Αυτή η τεχνική, που αποφεύγεται, γιατί είναι φοβερά δύσκολη και δεν έχει μεγάλη ποσοστά επιτυχίας, χρησιμοποιείται σε πολύ ειδικές αποκόλλσεις, δηλαδή σε δυσκόλες αποκόλλησης τοιχογραφίας, λόγω πολύ λεπτού υπόστρωματος ή τοιχογραφίας σε πέτρα. Κατ' αυτήν, κολλώνται πάνω στην τοιχογραφία πανιά με ειδική κόλλα, μετά τριβούνται, έτσι ώστε να μείνει το χρώμα στο πανιά, που φυλάγεται σε κατάλληλα προετοιμασμένη επιφάνεια. Ετσι, έχουμε μπροστά μας δύο όρετρα τοιχογραφία που μάλιστα το τελέρο. Αφού γίνει υπόστρωμα κονιομετός κολλώμε πάνω, σ' αυτό το χρώμα.

— Στο ψηφιδωτό άφαιρεται το πίσω κονίαμα, όπως, και μένον μόνο οι ψηφίδες ανάποδα κολλημένες στο πανιά, που έχουν τοποθετηθεί στην πρόσψη. Αφού καθαρισθούν οι ψηφίδες, γίνονται τελέρα και γεμίζεται το πίσω μέρος των ψηφιδωτών με λεπτό κονίαμα που εισέρχεται και στα χωρίσματα των ψηφιδωτών, δημιουργώντας την όλη αισθητική εικόνα, που συμπληρώνεται με διάφορες μικροεργασίες, να παράδειγμα γραμμικών και επαναλαμβανόμενων σχεδίων, όπως μαϊνάρων, τα οποία γίνονται πάνω στο κονίαμα με αλχηρά όντικειμενο. Της περισσότερες φορές μένει ως έχει, ακολουθώντας τους νέους κανόνες που δίνουν και τις τοιχογραφίες. Αυτό θα μπορούσε να πούμε ότι είναι τα βασικά στοιχεία της τεχνικής της συντήρησης, χωρίς να σημαίνει αυτό, ότι εξακολουθεί το θέμα, με τις πάμπολλες επί μέρους δυσκολίες.

Από τις σημαντικότερες τοιχογραφίες και ψηφιδωτά θεωρούνται, όπως ανέφερε ο κ. Καπιδώνης, αυτές που βρέθηκαν στους βασιλικούς τάφους της Βεργίνης, στο Δίο, στην Πέλλα, στην Πύδνα, στο Αγίο Όρος, στον τόπο της Μηχανισσών και στο Καστράκι Αθηνών, το οποίο ξεχωρίζει σάν μία ειδική περίπτωση αποκαλύψεως τοιχογραφιών, με που άνοκαλύφθηκαν, στην ίδια επιφάνεια, πέντε στρώματα με διαφορετική ζωγραφική, περίπτωση που παρουσιάστηκε στο διεθνές συνέδριο των Αθηνών το 1976.

**Και κάτι για τη στοργή
πρός το διδύλιο**

Γράφαμε την προηγούμενη Τετάρτη για την κακή τύχη των θιγών στην Ελλάδα. Και ξεχάσαμε να μιλήσουμε και για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η τηλεόραση δεν κάνει σχεδόν τίποτε για να προσβάλει τα θιγία και τους δημιουργούς της. Ο πιο μέτριος συνθέτης ή και όχι σπουδαίες θεατρικές δουλειές προβάλλονται παντοιοτρόπως από τα «νισα», με όρισμα που μάλιστα επαναλαμβάνονται, με συνταλίες, με μετάδοση αλόκληρων έργων. Από την άλλη μεριά σχεδόν καμία τακτική έκποψη για το θιγίο, για την λογοτεχνία μας, για τους δημιουργούς της, εκτός από μικρές εξαιρέσεις. Για τον Μόνο Λοζο έγιναν επαναληπμένα όρισμα, ο Τοιτσάνης έφτασε στο ύψος έθνικα ήρωα, ο Κηλαϊδώνης είναι κάθε τρεις και λίγο στην τηλεόραση, παλαιότες μετρες ήρωοισανται ή αποσυνδιδονται. Αλλά τίποτε για τον Παπαδιαμάντη ή τον Χατζή, τίποτε για τον Σκαρμύρα ή τον Βενεζή, ούτε μιλώ για τον Βίλνιμ μας ή ακόμη και τον Παλαμά μας. Πως, λοιπόν, να προχωρήσει το διδύλιο; Και ανάλογο παράπονα θα μπορούσε να διατυπώσουν και για τις εφημερίδες. Πριν λίγες μέρες έβλεπα σε ειδική σελίδα θιγίου εφημερίδας εφημερίδας: «Δολοκλ» τριπλή για ένα ξένο αστυνομικό θιγίο - στα μικρά μονόστηλα τα ποιήματα του Αναγνωστόκη. Μία άλλη εφημερίδα παρουσιάζει συστηματικά μόνο ξένα θιγία. Μία άλλη κατάργησε την φιλολογική της σελίδα. Τι να πει κανείς ύστερα από όλα αυτά.

**Παρατήθηκε
και ο Νίτσος**

Παρατήθηκε και ο διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου κ. Κώστας Νίτσος και η παρατήρηση έγινε δεκτή. Εγώ λέω πως την περιμένανε πως και πως. Γιατί, βέβαια, ο όπερχόμενος διευθυντής δεν θα μπορούσε να καυχήθει για τις επιτυχίες της πρώτης κρατικής σκηνής στα χρόνια της θητείας του. Και τώρα τι θα γίνει; Νομίζω πως δεν θ' αλλάξει τίποτε, όσο δεν θα αλλάξει η κομματική νοστορία των διοικούντων. Πολλά ακούγονται, διάφοροι ήθοισοι φεύγουν, έργα αλλάζουν κατά περιεργό τρόπο, ακόμη και τώρα που, έδω και κόποιους μήνες, έλειπε ο Νίτσος από τη θέση του, για λόγους ύγειας. Σίγουρα για το χόλι του «Εθνικού» δεν έφταιγε μόνο ο άπερχόμενος διευθυντής...

**Κάπως άργα
τα θυμήθηκαν**

Σε δύσκολα σημεία της πόλης, στον αθηναϊκό σταθμό κι ελάου, απτήθηκαν φωτεινές επιγραφές και σημεία για τα 2300 χρόνια της Θεσσαλονίκης. Όραει είναι. Μόνο που θα έπρεπε όλα αυτά να είχαν γίνει το πρώτο δίμηνο του 1985, για να μην πιά, την Πρωτοχρονιά. Πάντως, μοιούνται.

Αντίστοιχο έργο καλύπτει

Λεβάν και του Αμπαντο, μαζί με πάρα πολλά άλλα, έδωσαν την Εξασφάλιση της Έπιτυχιος.

Οι παραστάσεις όπερας

Συνολικά δέκα όπερες παρουσιάσε το φετινό φεστιβάλ του Σάλτσμπουργκ. Το πιο σημαντικό γεγονός κρίνεται η «Κάρμεν» του Μπιζέ με πρωταγωνίστρια την Μπλάτσα και μάστορα το Χέρμπερτ Φόν Καραγιάν. Επαιεί η φιλαρμονική της Βιέννης και πήρε μέρος η χορωδία του Σάλτσμπουργκ, ενώ μετείχε και ισπανικό μπαλέτο. Άλλαι καλλιτέχνες που πήραν μέρος ήταν ο Χοσέ Καρέρας, η Τζέιντ Πάρου και η Τζέην Μπάρμπι.

Το «Καρίφουζ» του Ρίχαρντ Στράους παρουσιάστηκε με διευθυντή το Χόρστ Στάιν και με τη φιλαρμονική της Βιέννης. Μιά άλλη σημαντική παράσταση όπερας ήταν του Μότσαρτ «Η επιστροφή του Οδυσσέα στην πατρίδα», με διευθυντή το Τζέφρεϋ Τέιτ και με συμμετοχή άλλης μιάς Ελληνικής τραγουδίστριας, της Δάφνης Εύαγγελιάτου.

Ο Βέρντι αντιπροσωπεύθηκε φέτος από φεστιβάλ με το «Μάκβεθ», με πρωταγωνιστή τον Πέτρο Ικαπουτίλι και με συμμετοχή του Νικολά Γκισορόφ και της Γκένε Ντιμίτροβα. Διευθυντής της φιλαρμονικής της Βιέννης ήταν ο Ρικάρντο Τσιόλι, ενώ μετείχε και χορωδία της Σόφιας.

Δύο όπερες του Μότσαρτ, που το φεστιβάλ οργανώνεται στη μνήμη του, παρουσιάστηκαν φέτος και οι δύο με τη φιλαρμονική της Βιέννης. Το «Εται κάνουν όλες» διηύθυνε ο Ρικάρντο Μούτι, ενώ το «Μαγεμένο αϊντό» διηύθυνε ο Τζέιμς Λεβάν.

Στό χώρο της θρησκευτικής όπερας το πρόγραμμα περιλάμβανε δύο έργα του Χαίντελ, τον «Σαούλ», με την όρχηστρα Μοτσαρτέουμ, διευθυντή το Ράφφ Βάικερτ και πρωταγωνιστή τον Ουάλτερ Μπέρνι και τον «Ζεφά», με την ίδια όρχηστρα, που διηύθυνε πάλι ο Βάικερτ. Το βασικό ρόλο έρμηνευσε ο Βέρνερ Χόλβεγκ.

Μουσική ύψηλης ποιότητας

Πέρα από τις παραστάσεις όπερας, υπάρχει ένα πλήθος συναυλιών και ρεσιτάλ, κάθε χρόνο. Καί φέτος δόθηκαν περίπου δέκα συναυλίες συμφωνικής μουσικής από τη φιλαρμονική της Βιέννης, τη φιλαρμονική του Βερολίνου, τη συμφωνική όρχηστρα ΟΡΦ, τη συμφωνική όρχηστρα του Λονδίνου και τη συμφωνική όρχηστρα του Πίττσμπουργκ.

Τα προγράμματα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέροντα, με έργα κλασικών, αλλά και σύγχρονων συνθετών. Διηύθυναν οι Κλαούντια Αμπαντο, Χέρμπερτ Φόν Καραγιάν, Ρικάρντο Μούτι, Τζορμίν Μέτα, Αντρέ Πρέσνι, Λόριν Μάτζελ και άλλοι και συμμετείχαν διάσημοι σολιστ απ' όλο τον κόσμο. Ανάμεσα σ' αυτούς και η Αγνή Μπλάτσα.

Στό φετινό πρόγραμμα του φεστιβάλ περιλαμβάνονταν επίσης περίπου δέκα ρεσιτάλ, με λίντερ, που τραγουδούσαν διάσημοι καλλιτέχνες σαν τó Λουσιάνο Παβαρότι, τόν Ντίττριχ Φίσερ-Ντισκού, τó Φραντσίσκο Αράγια κ.ά. Παράλληλα οργανώθηκαν επτά ρεσιτάλ πιάνου, βιολιού ή βιολοντσέλου, με πλούσια προγράμματα.

Εξαιρετικά ενδιαφέρον τμήμα του φεστιβάλ είναι εκείνο που όφεινται μόνο σ' έργα Μότσαρτ. Με την όρχηστρα Μοτσαρτέουμ δόθηκαν και φέτος έξι τέτοιες συναυλίες, όπου ακούστηκαν συμφωνίες, κονταέρτα και όριες τού Μότσαρτ. Πήραν μέρος εξαιρετικά σολιστ, με άριστες διευθυντές όρχηστρας.

Ακόμη στις ομάδες μουσικών εκδηλώσεων βιά πρέπει ν' αναφερθούν οι συναυλίες με σερενάτες, που έρμηνευσαν οι «Σολιστ Βένετι», η πολωνική όρχηστρα δωμιατού, η όρχηστρα τού Μοτσαρτέουμ και άλλα συγκροτήματα. Παράλληλα, δόθηκαν και πολλά κονταέρτα μουσικής δωμιατού, όπου έμφωνήθηκαν τó παρπάνω συγκροτήματα, αλλά και άλλα όπως: Τó κουαρτέτο έγχόρδων της Βιέννης, τó κουαρτέτο Λάσλα, τó συγκροτήμα δωμιατού της Βιέννης, η όρχηστρα δωμιατού «Ορφέυς» της Νέας Υόρκης και τó κουαρτέτο τού Κλάιβλαντ.

Στά παρπάνω θά πρέπει ν' προστεθούν τέσσερις συναυλίες θρησκευτικής μουσικής με έργα Μπάρ, Μότσαρτ, Χαίντελ, Στραβίνκι, καθώς και μιο συναυλία που έδωσε η χορωδία της όπερας της Σόφιας με όρθόδοξη μουσική.

Θεατρικές παραστάσεις και άλλα

Τό φεστιβάλ τού Σάλτσμπουργκ είναι κυρίως μουσικό, όπως είναι γνωστό και, μάλιστα, περιλαμβάνει πέρα από τις παρπάνω εκδηλώσεις, πού αναφέραμε με συντομία, και ένα πλήθος άλλων, έξω από τó επίσημο πρόγραμμα, αλλά όχι άσημαντες. Κάθε άλλο.

Όσοι, οι όργανωτές τού φεστιβάλ φροντίζουν να υπάρχει μια γενικότερη καλλιτεχνική κίνηση. Ετσι στί επίσημο πρόγραμμα βθαίκε κανείς θεατρικές παραστάσεις και παραστάσεις μπαλέτου. Φέτος, στό χώρο τού μπαλέτου, υπήρχε μιά εκδήλωση με τίτλο τó «Κατά Ματθαίον πάβ», τού Μπάρ. Την παρουσίασε τó μπαλέτο της κρατικής όρχηστρας τού Αμβούργου με χορογραφία και διεύθυνση τού Τζών Νελμενερ.

Στά θεατρικά περιλαμβάνονται δύο κλασικά και δύο νεότερα έργα, τó ένα μάλιστα νεότερο. Συγκεκριμένα, παίχτηκε και φέτος τó «Ζέντερντουν» τού Φόν Χοφμάνσταλ (θά μπορούσε ν' μεταφραστεί «Ο καθένας» ή «Τό παιχνίδι τού θανάτου ενός πλούσιου») και επίσης παίχτηκε τó έργο τού Λεονίκυ «Νάθαν ο Λευκός».

Από τó νεότερο ρεπερτόρι, παίχτηκε «Τό απέντινο γράδι», τού Πάβ Κλωντέλ, καθώς και τó έργο τού Τόμας Μπάρνερντ «Ο θεατροποιός» (ίσως μπορούσε ν' απούμε «Ο αούσιαν») που γράφτηκε τó 1964.

Ας προστεθεί ότι στό Σάλτσμπουργκ λειτουργούν μόνιμες εκθέσεις όπως της έποχής τού μπαρόκ, παιχνιδιών κλπ. κι ακόμη πώς στό πλαίσιο τού φεστιβάλ όργανώνονται στην άνωτάτη σχολή μουσικής και δραματικής τέχνης σεμινάρια με συμμετοχή διάσημων καλλιτεχνών.

Θά μπορούσε πάλι ν' αναφέρει κανείς ακόμη γιά τó φεστιβάλ τού Σάλτσμπουργκ χωρίς και πάλι νά εξαντλήσει τó θέμα, πού περιλαμβάνει τόσο πλούτο εκδηλώσεων και χαρακτηρίζεται από υψηλή ποιότητα τέχνης, ώστε κάθε περιγραφή νά υστερεί από τήν πραγματικότητα.

της παιδείας. Στην Ελλάδα, κάποιες μέρες ιδιωτικές και δημόσιες σχολές πού υπήρχαν, τó 1969 - 1972 ή μία, δημόσια, ή γνωστή σχολή δαδία, ή άλλη ιδιωτική που άργότερα έγινε δημόσια, καταργήθηκαν με τήν προσοχή νά μπει ό κλάδος στί ΤΕΙ, κάτι άπραγματικό μέρη μέχρι σήμε- ρα. Θεωρητικές άρχες διδάσκονταν στί ΚΑΤΕΕ, όμως στί δέν μπορεί νά κριθεί έπαρκής εκπαίδευση. Οι πρότασεις πάλιν μισήτων τών μέ- σων σχολών πού υπήρχαν, γιά ίδρυ- ση τμημάτων στίς άνωτερες και άνω- τερές σχολές άρχαιολογίας ή πολι- τεχνείου περιεμύονταν άδρια άπάντη- ση και τίποτε δέν προχωρεί γιά τη- μα έφαρμοσμένων τεχνών στό πολε- μισμίο.

Ετσι, οι άνάγκες συντήρησης τών ευρημάτων, κλασικών, βυζαντινών

δουλειά της συντήρησης, στίς τοιχογραφίες και τά ψηφιδώτα, - Αρχίζοντας από τίς τοιχογρα- φίες, θά δώσουμε τίς γενικές άρχες τίς τέχνες, δεδομένου ότι οι λεπτο- μέρειες, είναι άπειρες, έναλλασσό- μενες κατά περίπλοξη και, άλλωστε, διαχωρίζονται σε έξειδικευμένες τε- χνικές. Σέ μία άνακαταλογη τοιχογρα- φίας, γίνεται, κατ' άρχήν, έλεγχος τίς έπιδράσεις, άν δηλαδή υπάρχει άπόληση τού χρώματος. Αν, τó χρώμα είναι στί φυσική άρχή του κατόπλου, πρόχρηται στί καθαρισμό, όπό έξνο σώματα. Αν υπάρχει άπόληση, προηγείται η στερέρωση τών χρωμάτων και μετά όλοκαυθεί ό καθαρισμός. Στή συνέ- χεια, κολώνεται ένα ή δύο πανιά, γιά νά έχει συνοχή ή τοιχογραφία. Ο άριθμός τών πανιών πού χρησιμα- ποιώνται, εξαρτώνται όπό τó πάχος

ρέωση τών κονιαμάτων στίς πόμω- πλεύρα, κολώνονται και έκει πανιά. Μεταφερόμενη στό έργαστήριό, προσαρμόζεται σε άκουμινένιο τε- λάρο γιά καλύτερη φύλαξη. Στήν έναποστοβέση τά πανιά τίς πίσω πλευρές, μένουν, γιά περισσότερη άσφάλεια.

«Αυτό άφορούν τήν περίπτωση έναποστοβέσης τίς τοιχογρα- φίες, όταν χρειασθεί νά άφαιρεθεί και νά μεταφερθεί γιά λόγους γενι- κότερης συντήρησης τού κτίσματος, ή στερέρωσης τών υλικών τοποθέτη- σης. Σέ περιπτώσεις πού ή τοιχογρα- φία, θά παραινεί στί θέση τίς γίνεται ό έλεγχος άπολήσεις, ή στερέρωση χρωμάτων, ό καθαρισμός όπό έξνο σώματα και ένα άπλό ρε- τσό στί σημεία φθοράς, σύμφωνα με τίς νέες άρχες τίς συντήρησης, πού δέν συνιστούν περαιτέρω επέ- μ-

οισήν τών κονιαμάτων στίς πόμω- πλεύρα, κολώνονται και έκει πανιά. Μεταφερόμενη στό έργαστήριό, προσαρμόζεται σε άκουμινένιο τε- λάρο γιά καλύτερη φύλαξη. Στήν έναποστοβέση τά πανιά τίς πίσω πλευρές, μένουν, γιά περισσότερη άσφάλεια.

«Αυτό άφορούν τήν περίπτωση έναποστοβέσης τίς τοιχογρα- φίες, όταν χρειασθεί νά άφαιρεθεί και νά μεταφερθεί γιά λόγους γενι- κότερης συντήρησης τού κτίσματος, ή στερέρωσης τών υλικών τοποθέτη- σης. Σέ περιπτώσεις πού ή τοιχογρα- φία, θά παραινεί στί θέση τίς γίνεται ό έλεγχος άπολήσεις, ή στερέρωση χρωμάτων, ό καθαρισμός όπό έξνο σώματα και ένα άπλό ρε- τσό στί σημεία φθοράς, σύμφωνα με τίς νέες άρχες τίς συντήρησης, πού δέν συνιστούν περαιτέρω επέ- μ-

Κρίνοντας από «τά τού αίκου μας», τά εύρηματα δηλαδή, και τών τριών έποχών στόν μακεδονικό χώ- ρο, (όσα θήγαν στήν έπιφάνεια) με δεδομένο τόν άριθμό συντηρήσεων και τήν παιδεία πού προσαφέρθη- κε, μπορεί, κανείς, νά θγάλει τά συμπεράσματα τού, γιά τά πολιτιστι- κά μας πράγματα.

ΑΓΓ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Διερευνώντας τα πολιτιστικά θέματα Παιδείας, τó μεγάλο πρόβλημα τής έλληνικής μουσικής ζωής

Ο κ. Αθανασιάδης έπισημαί- νει και μερικά άλλα θέματα

Συνεχίζουμε και σήμερα τήν έρευνά μας γιά τά μεγά- λα προβλήματα τής μουσι- κής ζωής μας, ή μάλλον με μοναδικό έρώτημα: «Ποιό είναι τó υπ' άριθμόν 1 πρό- βλημα τής μουσικής ζωής στί σημερινή Θεσσαλονίκη και στήν Ελλάδα, γενικότε- ρα;». Τήν προηγούμενη Τε- τάρτη παρουσιάσαμε τίς άπόψεις τών κ.κ. Μπαλάτ και Τριχοβίτη. Σήμερα δημοσιε- ύουμε τίς άπόψεις τού κ. Δ. Αθανασιάδη, πρόδρου τού «Μακεδονικού Ωδείου» Θεσσαλονίκης.

Η άπάντηση τού κ. Αθωνοσιάδη είναι, όπως θά διαπιστώσει έκτατο- μένη και περικτική, συγκεκριμένα, ό πρόεδρος τού «Μακεδονικού Ωδείου», λέγει τó εξής:

«Είναι άρκετά δύσκολο, νά έπι- κεντρώσει κανείς τó ενδιαφέρον σε ένα μόνον πρόβλημα, καθότι ό πρόβλημα τού γύρω από τή μουσι- κή στήν πόλη μας και γενικότερα στόν τόπο μας άποτελούν ένα σύν- θετο φαινόμενο και μιά πολύπλοκη συνιστώσα έλλων παραγόντων πού δρουν άμφιρρόδα και όρνητικά στό πολιτιστικό παρελθόν και παρόν μας. Αν όποιοδήποτε ν' περιελά- τει τόν προβληματισμό θά άνιχνυα στί βάση τών άπαιτών σχέσεων τήν άνα- μνηρία τής μουσικής παιδείας μας πού προσπαθεί νά άρποσθόηκε με τó δεκαετία τού 18ου και 19ου αιώνα (σήμερα στήν Ελλάδα τó 20ό αιώνα παράγουμε μουσικούς γιά τόν 18ο αιώνα) και τήν μοναδική ντοστορία μας πού άρκοιεται κάτω από τήν έπιδραση άλλου τίς άνατολικής άδριατικής και άλλου τίς μεσογειακής ιδιομορφίας και υστεροβαλίας.

Ιδιόμορφη ισσοροπία στήν παιδεία

Συνεχίζοντας, ό κ. Αθαν-

ασιάδης, μιλάει άναλυτικότε- ρα γιά τά θέματα τής μουσι- κής παιδείας:

«Στήν πόλη μας ή μουσική παιδεία άρκεται, μπορώ νά πώ, σε μιά ιδιό- μορφη και λεπτή ισσοροπία. Τό μο- ναδικό κρατικό ωδείο τής χώρας μας, πού άρκοιεται στί Θεσσαλονί- κη, δέν μπορεί νά άποτέλσει ένα περίοπτο κέντρο μουσικών έξει- ξων και δείχνει νά άσφαικτό από συντήρηση άνάμεσα στί μαγαζιά τής περoχής Βαρδάρου (γιστί, άς μή γελώμαστε, και ή τοποθεσία τού Κρατικού Ωδείου, είναι ένας άρνητι- κός παράγοντας). Από τήν άλλη πλευρά, τά διάφορα ιδιωτικά ωδεία τής πόλης μας, συλλομβάνοντας τά μνημιαία μάρκετινγκ τής έποχής μας, τείνουν νά έμπνευματίζου- σουν, μερικές φορές με άκριβό τιμή- μα, όριζόμενο όπό τά στοιχειώδη κοι- νωνικά άνατά τού στοιχειώδη παι- δείας, πού άποτελούν σε όλον τόν κόσμο άντιμετώπη τίς γενικής εκ- παίδευσης. Ετσι έλθουμε καθήμε- νιν νά έμφανίζονται τμήματα μου- σικής γιά παιδιά, μουσικό νηπιαγ- γείο, μουσικές προπαίδεις κλπ., σάν νά λέμε, σάν άντιστοιχία, γιά παράδειγμα, νηπιαγωγείο γιά άριθ- μητική, θρησκευτικά κλπ. Αυτό είναι γενικό τó πλέγμα τής μουσικής εκ- παίδευσης στήν πόλη μας και γενικό στήν Ελλάδα όπό άπό φέτος έγκαι- νιασε και μιά νέα έμπειρία, τó τμήμα μουσικών σπουδών (μουσικολογίας) στί σχολή καλών τεχνών, άναγνώ- ντας μιά καθαρά ιστορική έπιστημη σε καλή τέχνη. Πέρα θέβαθα από τήν τοποθέτηση στίς άλδός χώρο, φημολογείται και μιά λουδομηνή

Στό χώρο τών συναυλιών

Ο κ. Αθανασιάδης, προ- παθώντας νά δώσει μιά πλή- ρη εικόνα τών προβλημάτων τής μουσικής ζωής, έπτεκεί- νει τήν άπάντηση τού: Καί γράφει:

«Από τήν άλλη πλευρά, ό μοναδι- κός φορέας τής μουσικής κίνησης στήν πόλη μας (κρατική όρχηστρα Θεσσαλονίκης), παρό τó ότι τά τε- λευαία χρόνια έκανε όριζόμενα άνα- νεωτικά θήματα (άνανέωση προ- γραμμάτων, συναυλίες σε μαζικούς χώρους π.χ. σχολεία, έργασσία κλπ.) δέν μπορεί νά άγκαλιώσει δέν σφιγμό τής έποχής μας νά προ- σγγισει πλατείε μάζες (ιδιαίτερα νέων) στήν πόλη μας. Ένθαρρυντικά

σημάδια τελευταία έχουμε όπό μιά ένεργονοποίηση τού δήμου Θεσσαλο- νίκης, πού σάν φορέας με πλατύτε- ρη λακή άκτινοβόλεια, έγκαινισσε ή σκεπείσε νά έγκαινισσει μιά σειρά έργων μουσικής ύποδοχής, πού άποωδότησε θά άναβαθμίσουν τó πολιτιστικό παρόν και θά θεμελιώ- σουν τó πολιτιστικό μέλλον τού τό- που μας. Άντιμέσω στό άλλα άναφέ- ρω. Πρώτα, τήν δημιουργία τής δη- μοτικής χορωδίας, πού κάτω από τήν έμπειρη διεύθυνση τού Α. Κο- ντογεωργίου θά ένεργονοήσει τήν χορωδιακή ζωή τού τόπου μας. Δεύ- τερο, τίς προσπάθειες γιά τήν δη- μιουργία όπερας και τήν προώθηση τής δημοτικής φιλομνημονικής και όρ- χήστρας. Τρίτο, τήν πρόθεση γιά έναξη τής μουσικής εκπαίδευσης στό πρόγραμμα τής πολιτιστικής δημιουργίας στό δημοτικό σχολεία τής Θεσσαλονίκης και τέταρτο, τήν όλοποίηση τής πολιτιστικής μουσι- κής άρροστηριότητας τού Βαρσοβί- λειου πνευματικού κέντρου.

Απαραίτητες προϋποθέσεις

Ολοκληρώνοντας τήν άπάντηση, ό κ. Αθαν- ασιάδης, προχωρεί σε όρισμέ- νες προτάσεις, τίς παρα- κτάω:

Τέλος, γιά τήν άμοιογεννοποίηση και ένεργονοποίηση τού μουσικού πολιτισμού μας, άπαραίτητη προϋπό- θεση είναι ή χάραξη μιάς έθνικής πολιτικής στόν τομέα τού μουσικού πολιτισμού πού άπαιτείται:

1) Από τήν κακοποίηση τού στον χώρο τής ιδιωτικής μουσικής εκπα-ίδευσης. Τά τελευταία χρόνια ή ένεργονοποίηση τού ρόλου τής τοπι- κής αυτοδουλκίας και άποκεντρω- σης είχε μιά ευεργετική έπικρρό και στί μουσική παιδεία καθότι σε κάθε έπαρχιακό δήμο στήθηκε και ένα δημοτικό ωδείο.

2) Από τόν συντηρητισμό και τήν φυγόπονη νωτοπρία τών συγκροτη- μάτων μας, και

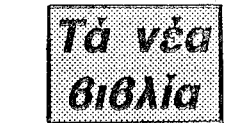
3) Από τήν άλλοτρίωση πού υφί- σταται, ιδίως σε έπίπεδο νεολαίας, από τή μιά με τά έξενώφερα παρα- κτικά κύματα τής άμερικανικής κουλτούρας, από τήν άλλη πάλι τήν άνατολική υποκουλτούρα άνδρων Ελλήνων συνθετών πού τους υφί- σταθεα σιχνά νά διευδυνθούν με τά μαύρα χρίσματα τους κατά άπαράδε- κτο τρόπο τραγουδίοι και τίς πε- ρισσότερες φορές όχησυν τήν κουλτούρα τής τουρκικότητας, ενώ άλλες φορές παραχρόνως κακό- γουσα τήν μουσική λαλρονομία και (δημοτικό τραγούδι, βυζαντινή μου- σική) και κακοποιούν τήν έλληνική ποίηση.

Καί τελειώνει ό κ. Αθαν- ασιάδης:

«Σάν ένα πρώτο άποφασιστικό θήμα, τομή στό νοικοκυρέμα τού μουσικού πολιτισμού μας, θά πρό- τεινα τήν άπαλλογή τού ύποκειμένου πολιτισμού από τούς διάφορους μουσικούς συμβόλους, πού, με τó μέθοδο τού πολιτικού χαμαιλεοντι- σμού, στρωγαλλίζουν τίς πρόσφατες δεκαετίες τόν μουσικό πολιτισμό μας. Επείτουμε, νά έρευνηθεί τó πολιτικό και πολιτιστικό πώς παρελ- θόν, ποιοί ήταν μισομφοροί τής χού- ντας και πώς ίδρυματίζαν Φόρντ και Ροκφέλερ, τή στιγμή πού τά έλληγι- κό πνεύμα ήταν έξέριστο ή άσφυ- κτιόσε στήν παρανομία και πώς έπιβίωσαν σε θέσεις-κλειδιά μετά δέκα χρόνια δημοκρατίας.

Ακόμη ένα παλάτι νεοκλασικό

Τό νεοκλασικό άρχοντικό τής Τρά- πεζος, τó παλιό Ε΄ γυμνάσιο στήν οδό τής Αναλήψεως, έξωτερικό του- λάχιστον σωληοιωθήκε. Τόν τελευ- τίο καιρό έπρεσε καλή δουλειά και τó οίκημα άναμορφώθηκε (όσο κι δν δέν συμφωνεί κανείς με τούς χρω- ματισμούς πού δόθηκαν) έτσι πού νά άποκτήσει ή Θεσσαλονική όμάη ένα ώραίο κτίριο. Μένει τώρα νά γίνουν και οι έσωτερικές έργασίες γιά νά λειτουργήσει. Γιό νά λέμε τήν αλήθεια, τó έργο τής άποκαταστά- σεως στήν παλιά μορφή δέν ήταν και τόσο εύκολο κι αυτό έξαιτίας τής μεγάλης φθοράς πού είχε ύποστεί τó άρχοντικό. Κάλλιο άργά, λοιπόν, παρά ποτέ.

Γκαστίν Μιαλαρέ «Εισαγωγή στήν παιδαγωγική»

Τό βιβλίο πραγματεύεται τίς κυ- ριότερες τόσεις τής παιδαγωγικής και τής εκπαίδευσης σήμερα. Στή Γαλλία τó βιβλίο πρωτοεκδόθηκε πρίν 20 χρόνια και έχει επανεκδοθεί πολλές φορές. Η μεγάλη του έπιτυ- χία (έχει μεταφρασθεί σε επτά γλώσ- σες) άφαιλεται από τού γεγονός ότι με γλώσσα άπλή, κατανοητή σε όλους, νουάβει τά βασικότερα προβλήματα τής σύγχρονης εκπαίδευσης, όπως έξελλήθησαν τά τελευταία χρόνια, τίς τόσεις τής παιδαγωγικής σκέψης και τίς πρακτικές έφαρμογές τής: τίς έργασίες σύγχρονων κοινωνιολό- γων, τού 18ού λιντε, τής θεομοβετη- μένης εκπαίδευσης, τίς νέες δομές τού σχολικού θεσμού. Επομένως τó βιβλίο (πού μετέφρασε ό Κυριάκος Κατωμάκης) άνταποκρίνεται στίς άνάγκες όλων όσων θέλουν νά έχουν εύρεία και σοφή άποψη γιά τά σημερινά προβλήματα τής εκπαί- δευσης και άναζητούν παιδαγωγικές λύσεις πού νά άνταποκρίνονται στίς άνάγκες τών σημερινών νέων. Επο- μένως ενδιαφέρει τήν διαίκηση, τούς εκπαιδευτικούς, αλλά και τούς γο- νείς. (Εκδόσεις «Επικαιρότητα»).

Μανόλη Αναγνωστάκη «Τά ποιήματα 1941-71»

Εξαντλημένα όπό καιρό «Τά ποιή- ματα» μιάς τριακοστιάτης, ένας από τούς καλύτερους μεταπολεμι- κούς μας ποιητές, έναυκαλοφροσυν συγκινητρώμενα σε ένα τώμο. Τό βιβλίο περιλαμβάνει τίς συλλογές «Εποχές» - «Εποχές 2» - «Παρενθέ- σεις» - «Εποχές 3» - «Η συνέχεια» - «Η συνέχεια 2» - «Η συνέχεια 3» και τόν «Στόχο». Με τήν έκδοση αυτή έναυκαλομύσεται τó αυγκλονιστικό ποίημα τού Θεσσαλονικέα δη- μιουργού με τόν κοινωνικό προβλη- ματισμό, πού ξεκινάει από τά χρόνια τής κατοχής γιά νά φθάσει στίς άπογοητεύσεις και τήν πίκρα τού μεταπολεμικού κόσμου. Παίρνουμε δύο στίχους στήν τύχη: «Τώρα πού γίνεται πλούσιος» ή ή θρήκη τόν τρόπο μας πού λένε - / πέρσασ- τόσα και τόσα γιά νά βρεί τόν τρόπο τού ά καθένας» / τώρα στό πόδι μας θά βρείται πάνω άκαίσιον άλλων...». Πόσα και πόσο δέν λένε οι Άλχι οι αυτόι στίχοι τού Αναγνωστάκη. (Εκ-δόσεις «Στιγμή»).